

YURIDIK FANLAR AXBOROTNOMASI

ВЕСТНИК ЮРИДИЧЕСКИХ НАУК

REVIEW OF LAW SCIENCES

huquqiy ilmiy-amaliy jurnal

правовой научно-практический журнал

legal scientific-practical journal

2023-yil 3-son

VOLUME 7 / ISSUE 3 / 2023

DOI: 10.51788/TSUL.ROLS.2023.7.3.

ISSN 2181-919X

E-ISSN 2181-1148

DOI: 10.51788/TSUL.ROLS

Crossref
Content
Registration

MUNDARIJA

12.00.01 – DAVLAT VA HUQUQ NAZARIYASI VA TARIXI. HUQUQIY TA'LIMOTLAR TARIXI

- 6 **SODIKOV AKMAL SHAVKAT O'G'LI**
Norma ijodkorligi jarayonini takomillashtirish-
ning istiqbolli yo'nalishlari
- 17 **MUSTAFAQULOV DILSHOD
SALOMOVICH**
Huquq prinsiplari va uning huquqiy tizimda
tutgan o'рни

12.00.02 – KONSTITUTSIYAVIY HUQUQ. MA'MURIY HUQUQ. MOLIYA VA BOJXONA HUQUQI

- 25 **AXROROV ADXAMJON ASRORKUL O'G'LI**
O'zbekiston Respublikasi ekologiya sohasidagi
davlat boshqaruvida davlat-xususiy sheriklikni
qo'llashning ayrim masalalari

12.00.03 – FUQAROLIK HUQUQI. TADBIRKORLIK HUQUQI. OILA HUQUQI. XALQARO XUSUSIY HUQUQ

- 39 **ГУЛЯМОВ САИД САИДАХРАРОВИЧ**
Реформирование процесса защиты
диссертаций в юридической науке
как императив развития правовой системы
Узбекистана
- 49 **MAMANAZAROV SARDOR
SHUXRATOVICH**
BIG DATA tushunchasi va huquqiy tabiati
- 57 **МАХАМАДХУЖАЕВА МУНИСАХОН
НЕЪМАТХУЖАЕВНА**
Особенности цифрового гражданского
оборота и защиты цифровых прав

12.00.08 – JINOYAT HUQUQI. HUQUQBUZARLIKLARNING OLDINI OLISH. KRIMINOLOGIYA. JINOYAT-IJROIYA HUQUQI

12.00.09 – JINOYAT PROTSESSI. KRIMINALISTIKA, TEZKOR-QIDIRUV HUQUQ VA SUD EKSPERTIZASI

- 64 **ЕРНИЯЗОВ ИСЛАМ РУСЛАНОВИЧ**
Взаимодействие международных строитель-
ных контрактов и договоров об инвестициях:
возможности для гармонизации коммер-
ческих и общественных интересов
- 76 **ABDURASULOVA QUMRINISA
RAIMKULOVNA**
BURANOVA RAZIYA YERMAHAMED QIZI
Jinoyatchilikni prognoz qilish va uni amalga
oshirish metodlari
- 88 **HAKIMOV KOMIL BAXTIYAROVICH**
Zaruriy mudofaa chegarasidan chetga chiqib
qasddan odam o'ldirish jinoyati tarkibini
aniqlash va kvalifikatsiya qilish masalalari
- 98 **BERDIALIYEV BAXTIYOR ERKINOVICH**
Jamoat tartibiga qarshi jinoyatlarning
sabablariga doir ilmiy yondashuvlar
- 106 **ISMAILOV AHMAD ISMAILOVICH**
Voyaga yetmaganlarni o'z joniga qasd qilish
darajasiga yetkazish jinoyatini sodir etgan
shaxslarning kriminologik tavsifi
- 114 **SHONAZAROV ABDOVALI
SHONAZAROVICH**
Hujjatlarni qalbakilashtirish va qimmatli
qog'ozlarni soxtalashtirish, ko'chirilgan
dastxatlar, hujjatlarning o'zgartirilganligi
bilan bog'liq jinoyatlarni aniqlash
- 121 **ATANIYAZOV JASURBEK
KURBANBAYEVICH**
Jinoiy javobgarlikdan ozod etishda
javobgarlikka tortish muddatining o'tganligi
asosi: muammo va yechimlar

12.00.10 – XALQARO HUQUQ

131 **SAYFULLAYEV BAHODIR
BAXROMOVICH**

Ijtimoiy xavfli qilmish sodir etgan shaxsga nisbatan tibbiy yo'sindagi majburlov choralari qo'llanayotgan jinoyat ishlarida himoyachining ishtirokini takomillashtirish

140 **ЭРКАБОВЕВ АЗИЗБЕК АСИЛБЕКОВИЧ**

Интеграция Республики Узбекистан в глобальную систему контроля за наркотиками

DOI: <https://dx.doi.org/10.51788/tsul.rols.2023.7.3./NHJW5249>
UDC: 343.1(045)(575.1)

JINOIY JAVOBGARLIKDAN OZOD ETISHDA JAVOBGARLIKKA TORTISH MUDDATINING O'TGANLIGI ASOSI: MUAMMO VA YECHIMLAR

Ataniyazov Jasurbek Kurbanbayevich,

O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti
Oliy ta'limdan keyingi ta'lim fakulteti doktoranti, kapitan

ORCID: 0000-0003-39-53-3800

e-mail: jasurbekataniyazov91@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada shaxslarni javobgarlikka tortish muddatining o'tganligi munosabati bilan javobgarlikdan ozod etish hamda uning protsessual tartibi bo'lgan ish yuritishni rad etish yoki tugatish bilan bog'liq protsessual muammolar va mazkur masalalarni huquqiy tartibga solish jihatlari tadqiq etilgan. Maqolada jinoyat va jinoyat-protsessual huquqda nazarda tutilgan mazkur javobgarlikdan ozod qilishning moddiy va protsessual asoslari qonunchilik va amaliyot nuqtayi nazaridan tahlil etilgan bo'lib, mavjud muammoli va kollizion holatlarni bartaraf etish bo'yicha ilmiy mulohaza va tavsiyalar ishlab chiqilgan. Shuningdek, javobgarlikka tortish muddatining o'tganligi munosabati bilan bog'liq moddiy va protsessual normalarda uchrayotgan muammoli holatlarga urg'u berilgan bo'lib, unda ushbu asosga ko'ra javobgarlikdan ozod etishda jabrlanuvchiga yetkazilgan moddiy zarar o'rnini qoplash masalalari chetda qolganligi va ularning huquqiy jihatlari tadqiq etilgan. Tadqiqotda analiz, sintez, induksiya, deduksiya, qiyosiy-huquqiy tahlil kabi metodlar qo'llanilgan. Tadqiqot ishida ilg'or xorijiy tajriba, ilmiy-nazariy qarashlar va tergov hamda sud amaliyoti o'rganilgan. Buning natijasi o'laroq, O'zbekiston Respublikasining Jinoyat-protsessual kodeksi va boshqa qonun hamda qonunosti hujjatlariga tegishli o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish bo'yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: jinoyat ishi, javobgarlikka tortish muddatining o'tganligi, jinoyat ishini tugatish, rad etish, moddiy zarar, ayblanuvchining aniqlanmaganligi, javobgarlikdan ozod etish.

ИСТЕЧЕНИЕ СРОКА ПРИВЛЕЧЕНИЯ К ОТВЕТСТВЕННОСТИ КАК ОСНОВАНИЕ ПРИ ОСВОБОЖДЕНИИ ОТ УГОЛОВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ

Атаниязов Жасурбек Курбанбаевич,

докторант факультета послевузовского образования
Университета общественной безопасности
Республики Узбекистан, капитан

Аннотация. В данной статье рассмотрены процессуальные проблемы, связанные с освобождением лиц от ответственности в связи с истечением срока их привлечения, а также с отказом или прекращением производства по делу, являющимся его процессуальным порядком, и аспекты правового регулирования указанных вопросов. В статье проанализированы с точки зрения законодательства и практики материальные и процессуальные основы освобождения от ответственности, предусмотренные уголовным и уголовно-процессуальным правом, даны научные соображения и рекомендации по преодолению существующих проблемных и коллизионных ситуаций. Акцент делается также на проблемных ситуациях и их правовых

аспектах, возникающих в связи с истечением срока давности привлечения к ответственности в соответствии с материально-процессуальными нормами, в которых при освобождении от ответственности по данному основанию рассматриваются вопросы о возмещении потерпевшему материального ущерба. В исследовании использовались такие методы, как анализ, синтез, индукция, дедукция, сравнительно-правовой анализ. В ходе исследования был изучен передовой зарубежный опыт, научно-теоретические взгляды, следственная и судебная практика, в результате чего были выработаны предложения и рекомендации по внесению соответствующих изменений и дополнений в Уголовно-процессуальный кодекс Республики Узбекистан и другие законодательные и подзаконные акты.

Ключевые слова: уголовное дело, истечение срока давности привлечения к ответственности, прекращение уголовного дела, отказ, материальный ущерб, неустановление обвиняемого, освобождение от ответственности.

EXPIRATION OF THE PERIOD OF BRINGING TO RESPONSIBILITY AS A GROUND FOR EXEMPTION FROM CRIMINAL RESPONSIBILITY: PROBLEMS AND SOLUTIONS

Ataniyazov Jasurbek Kurbanbaevich,

Doctoral Student of the Faculty
of Postgraduate Education at the Public Security University
of the Republic of Uzbekistan, Captain

Abstract. This article discusses the procedural problems associated with the release of persons from liability in connection with the expiration of their involvement, as well as the refusal or termination of proceedings in a case that is its procedural procedure, and aspects of the legal regulation of these issues. The article analyzes, from the point of view of legislation and practice, the material and procedural bases of exemption from this responsibility provided for by criminal and criminal procedure law. Scientific considerations and recommendations for overcoming existing problematic and conflict situations are developed. The emphasis is also placed on problematic situations arising in the substantive procedural norms in connection with the expiration of the statute of limitations for bringing to responsibility, in which, on this basis, issues of compensation for material damage to the victim and their legal aspects are considered when exonerating from liability. The study used such methods as analysis, synthesis, induction, deduction, and comparative legal analysis. In the course of the study, advanced foreign experience, scientific and theoretical views, and investigative and judicial practice were studied, as a result of which proposals and recommendations were developed for making appropriate amendments and additions to the Criminal Procedure Code of the Republic of Uzbekistan and other legislative and subordinate acts.

Keywords: criminal case, expiration of the statute of limitations for prosecution, termination of the criminal case, refusal, material damage, failure to identify the accused, exemption from liability.

Kirish

Bugungi kunda mamlakatimizda chuqur ijtimoiy islohotlar amalga oshirilmoqda va bu bevosita huquqiy hamda ijtimoiy sohalarda namoyon bo'lmog'da. Jinoiy javobgarlikka tortilgan shaxslarni qayta tarbiyalash va jamiyatga qaytarish davlatning jinoiy-huquqiy sohadagi eng muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Shunday ekan, jinoiyat yo'liga adashib kirgan shaxslarni jinoiy

javobgarlikdan ozod etish, ijtimoiy xavfliligini yo'qotgan va jamiyat uchun jinoiy tajovuz subyekti hisoblanmagan bunday shaxslarga imkoniyat berish borasidagi huquqiy normalarni tadqiq etish dolzarb sanaladi.

Mamlakatimiz Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek, "Odil sudlovning mazmun-mohiyatiga mutlaqo to'g'ri kelmaydigan sudlar tomonidan jinoiyat ishlari-ni qo'shimcha tergovga qaytarish amaliyo-

tidan voz kechish vaqti keldi. Shu nuqtayi nazardan, faoliyatimiz, birinchi navbatda, aybdor shaxsni javobgarlikka tortib, unga “sudlangan” degan tamg’ani bosishga emas, aksincha, huquqbuzarliklarning barvaqt oldini olish va profilaktikasiga qaratilishi zarur [1, 52-b.]”.

Darhaqiqat, shaxslarda qonunlarga amal qilish ruhini shakllantirishda adolatlilik, javobgarlikning muqarrarligi va eng muhimi, insonparvarlik tamoyillari muhim sanaladi.

Material va metodlar

O‘zbekiston Respublikasining Jinoyat kodeksi 64-moddasida javobgarlikka tortish muddatining o‘tib ketganligi munosabati bilan jinoyat sodir etilgan kundan boshlab jinoyatlar toifasiga qarab ma’lum muddat o‘tgan taqdirda, shaxsni javobgarlikdan ozod qilish lozimligi moddiy norma sifatida belgilab qo‘yilgan bo‘lib, uning protsessual tartibi O‘zbekiston Respublikasining Jinoyat-protsessual kodeksi 84-moddasi birinchi qismi 1-bandida nazarda tutilgan. Ta’kidlash joizki, mazkur asosga ko‘ra, jinoyat ishlarini tugatish insonparvarlik prinsipining amaldagi yorqin ifodasi sanaladi.

Shu sababli mazkur asosni amaliyotda, xususan, tergovga qadar tekshiruv, dastlabki tergov hamda sud jarayonlarida qo‘llashda mavjud muammolarni tadqiq etish dolzarbdir.

Tadqiqot ishida mazkur asosni qo‘llash bilan bog‘liq amaliyotda yuzaga kelayotgan muammolar tahlil qilingan, shu bilan birga, qiyosiy-huquqiy tahlil, kuzatish, umumlashtirish, induksiya va deduksiya metodlari qo‘llandi.

Tadqiqot natijalari

Amalda shaxslarning jinoiy qilmishlari bo‘yicha ish yuritishni rad etish yoki tugatish O‘zbekiston Respublikasi JPKning 84-moddasida nazarda tutilgan asoslarga ko‘ra amalga oshirilishini inobatga olgan holda ushbu normalarni ish yuritish uchun muvofiqlashtirish va vujudga kelayotgan kollizion holatlarini bartaraf etish lozim.

O‘zbekiston Respublikasi JPKning 84-moddasi birinchi qismi 1-bandida nazarda tutilgan “shaxsni javobgarlikka tortish muddati o‘tgan bo‘lsa”, jinoyat ishi tugatilishi yoki jinoyat ishi qo‘zg‘atilishi rad etilishi mumkin. Mazkur rad etishni tashkil qiluvchi asosning amaliyotda qo‘llash lozim bo‘lgan ba’zi bir mavhum jihatlar mavjud. Quyida mazkur holatlarga to‘xtalib o‘tamiz.

Xususan, qonunchilikda ishtirokchilikda sodir etilgan, uzoqqa cho‘zilgan va davomli jinoyatlar bo‘yicha javobgarlikka tortish muddatlarini hisoblashning aniq mezonlari belgilab qo‘yilmaganligi amaliyotda ba’zi mavhumliklarni keltirib chiqaradi. Chunonchi, ishtirokchilikda sodir etilgan, uzoqqa cho‘zilgan va davomli jinoyatlarning asosiy qismini iqtisodiy turdagi yoki mulkni talon-toraj qilish bilan bog‘liq jinoyatlar tashkil qiladi. Jinoyatchilik statistikasiga e’tibor bersak, shaxslar o‘rtasida mulkni talon-toraj qilish bilan bog‘liq jinoyatlar keng tarqalganligini kuzatishimiz mumkin.

Jumladan, O‘zbekiston Respublikasi Jinoiy-huquqiy statistika boshqarmasining bergan ma’lumotlariga ko‘ra, iqtisodiy sohada sodir etilgan jinoyatlar 2018-yilda – 6 704 ta, 2019-yilda 7 538 ta, 2020-yilda 12 433 ta, 2021-yilda – 17 037 tani tashkil etgan bo‘lib, mazkur jinoyatlar natijasida davlat va jamiyat manfaatlariga juda ko‘p miqdorda moddiy zarar yetkazilgan [2].

Shuningdek, O‘zbekiston Respublikasi IIV huzuridagi Tergov departamenti tomonidan 2017–2021-yillarda javobgarlikka tortish muddatlarining o‘tib ketganligi sababli jami 2 910 ta jinoyat ishi tugatilgan [3]. Mazkur asosga ko‘ra, tugatilgan ishlar soni jami tugatilgan ishlarning 22,4 %ini tashkil etadi. Bundan tashqari, mazkur asosga ko‘ra, jinoyat ishi qo‘zg‘atishni rad etish haqidagi qarorlar tugatilgan jinoyat ishlaridan bir necha o‘n marotaba katta raqamlarni tashkil etadi.

Jinoyat ishlari bo‘yicha sudlar tomonidan tugatilgan jinoyat ishlariga doir statistik ma’lumotlarga ko‘ra, javobgarlikka tor-

tish muddatlari o'tganligi asosi bilan 2017–2021-yillarda jami 367 ta jinoyat ishi tugatilgan bo'lsa, mazkur ishlar doirasida jami 482 nafar shaxs javobgarlikdan ozod etilgan [4].

Yuqoridagilardan ma'lum bo'ladiki, jamiyatda sodir etilgan jinoyatlar orasida mazkur turdagi jinoyatlarning keng tarqalganligi sababli javobgarlikka tortish muddatlarini hisoblash va yetkazilgan moddiy zararni undirish bilan bog'liq masalalar muhim sanaladi. Sababi mazkur turdagi jinoyatlar natijasida davlat va jamiyat manfaatlariga juda ko'p miqdorda moddiy zarar yetmoqda.

M.H. Rustamboyevning fikriga ko'ra, jinoyat javobgarlikka tortish muddati – jinoyat sodir etilgan paytdan boshlab to hukmning qonuniy kuchga kirgan paytigacha qonunda o'rnatilgan muddatlarning tugashi, shundan so'ng jinoyat sodir etgan shaxs tegishli shartlar mavjudligida jinoyat javobgarlikdan ozod qilinishi lozim [5, 162-b.].

M.H. Rustamboyev yana "Jinoyat javobgarlikka tortish muddatini hisoblash ishtirokchilar o'rtasida rollar taqsimlanganda qiyinchilik tug'diradi. Jinoyat kodeksining 28-moddasiga ko'ra, ishtirokchilikda sodir etilgan jinoyatlarda bajaruvchi bilan bir qatorda tashkilotchi, dalolatchi, yordamchilar ishtirok etadi. Bajaruvchi jinoyatning obyektiv tomonini bajargan vaqtdan boshlab javobgar hisoblanadi. ... Tashkilotchi jinoyat qonuniga ko'ra, eksess bajaruvchini istisno etganda, ishtirokchilar tomonidan sodir etilgan barcha jinoyatlar uchun javobgar bo'ladi. ... Dalolatchini jinoyat javobgarlikka tortish muddati u tomonidan dalolatchilik harakati amalga oshirilgan vaqtdan boshlab hisoblanadi. ... Ishtirokchilikda sodir etilgan jinoyatlarda yordamchi ham o'z o'rniga ega bo'lib, uni jismoniy yordamchilik qilganida (jinoyat sodir etish uchun qurol yetkazib berish) javobgarlikka tortish muddati oxirgi harakat sodir etilgan vaqtdan hisoblanadi.

Uzoqqa cho'zilgan jinoyatlarda jinoyat javobgarlikka tortish muddati jinoyatning faktik jihatdan tugaganligini belgilovchi holat (aybdorning aybini bo'yniga olishi yoki uning ushlanishi)ning yuzaga kelishi bilan boshlanadi. ... Davomli jinoyatlarda jinoyat javobgarlikka tortish muddati aybdorning yagona qasdi asosida sodir etilgan oxirgi jinoyat harakatining tugashi bilan o'tishni boshlaydi" [6, 436–443-b.], deb hisoblaydi.

M.H. Rustamboyevning fikrlari o'rinni. Umuman javobgarlikka tortish muddatlarini hisoblash va ushbu munosabat bilan bog'liq huquq normalarida moddiy va protsessual jihatlarni kompleks o'rganish hamda tahlil qilish muhim sanaladi. Sababi protsessual normalar moddiy normalarning hayotga tatbiq etilishini ta'minlaydi va shundagina o'z natijasini beradi. Chunonchi, javobgarlikka tortish muddatlari o'tganligi asosi bilan ish yuritishni rad etish va tugatishda moddiy zarar o'rnini qoplash bilan bog'liq masalalarni protsessual normalar o'zida qamrab olmagan.

Z.S. Zaripovning fikriga ko'ra, "Uzoqqa cho'zilgan jinoyatlarga nisbatan muddat o'tishi ularning aybdor tashabbusi bo'yicha to'xtatilgan paytidan yoki uning irodasiga qarshi ularning to'xtatib qo'yilishi paytidan boshlab, davomli jinoyatlarga nisbatan esa davomli jinoyatni tashkil qiluvchi qilmishlardan oxirgi jinoyat xatti-harakatni sodir etgan vaqtdan boshlab hisoblanadi. Ikki ta harakatdan tashkil topgan jinoyatlarni sodir etishda jazo muddati o'tishi oxirgi jinoyat harakat sodir etilgan kundan hisoblanadi [7, 385–389-b.]".

Z.S. Zaripov o'z fikrlari orqali aynan muddatlar o'tishi uzoqqa cho'zilgan jinoyatlarda aybdorning jinoyat harakati to'xtatilgan paytdan, davomli jinoyatlarda oxirgi jinoyat harakat sodir etilgan vaqtdan hisoblanishi jinoyat huquqiy nuqtayi nazardan to'g'ri ekanligini bildirgan.

JKning 64-moddasi 2-qismida "Javobgarlikka tortish muddati jinoyat sodir etilgan kundan boshlab hukm qonuniy kuchga kir-

gan kungacha hisoblanadi”, deya belgilab qo’yilgan. Mazkur normadagi “jinoiyat sodir etilgan kun” jumlasining huquqiy sharhida olimlar quyidagicha fikr bildiradilar.

T.R. Kuchkarovning fikriga ko’ra, “jinoiyat sodir etilgan kun deb, jamoat uchun xavfli qilmish (harakat yoki harakatsizlik) sodir etilgan payt hisoblanadi [7, 385–389-b.]”.

Xorijiy olimlardan O. Amarsayxan ham yuqoridagilarga o’xshash fikr bildirib, uzoqqa cho’zilgan va davomli jinoyatlarda javobgarlikka tortish muddatlarini hisoblash muhim ekanligi va shu bilan birga, boshqa jinoyatlarga o’xshamaydigan jinoiyat haqida xabar bermaslik jinoyatini javobgarlikka tortish muddati subyektning amalda HMQO-ga xabar berish imkoniyati bo’lgan kundan boshlab hisoblanishi lozimligini bildirgan [8, 107–113-b.].

V.D. Borisova ham yuqorida keltirilgan ta’riflarni qonunchilikda mustahkamlash lozimligini ta’kidlab, tergov va sud jarayonlarining cho’zilib ketayotganligi sababli javobgarlikka tortish muddatlarining differensial muddatlarini uzaytirish kerakligini bildirgan [9, 109–115-b.].

Yuqoridagi holatlarda javobgarlikka tortish muddatlarini hisoblashning mezonlari hamda moddiy zarar o’rnini qoplash bilan bog’liq masalalar qonunchilik bilan mustahkamlanishi lozim ekanligini amaliyotchi xodimlar o’rtasida o’tkazilgan so’rovnoma natijalari ham tasdiqladi [10].

Shuningdek, amaldagi JKning 64-moddasi 4-qismida, agar og’ir yoki o’ta og’ir jinoiyat sodir etgan shaxs belgilangan muddatlar o’tmasdan qasddan yangi jinoiyat sodir etsa, muddatning o’tishi uzilishi belgilab qo’yilgan bo’lib, bu borada olimlar qonunning mazkur sharti jinoiyat va jinoiyat-protsessual qonun vazifalari bajarilmay qolishiga olib kelishini bildirganlar [11, 68-b.].

Bu borada xorijiy mamlakatlar jinoiyat qonunchiligida turli xil normalar belgilab qo’yilgan. Jumladan, Rossiya Federatsiyasi JKning 78-moddasi 2-qismida shaxs og’irlik

darajasidan qat’i nazar, yangi jinoiyat sodir etsa, har bir jinoiyat uchun muddatlar alohida hisoblanadi [12].

Belarus Respublikasi JKning 83-moddasi uchinchi qismida shaxsning jinoiyat toifasidan qat’i nazar, qasddan yangi jinoiyat sodir etishi bilan muddatning o’tishi uziladi. Bunday holda muddat yangi sodir etilgan kundan boshlab har bir jinoiyat uchun alohida-alohida hisoblanishi belgilangan [13].

Ukraina JKning 49-moddasi uchinchi qismida shaxs og’ir, o’rta og’ir yoki o’ta og’ir yangi jinoiyat sodir etsa, muddat uziladi hamda yangi jinoiyat sodir etilgan kundan boshlab muddat hisoblanadi. Bunday holda har bir jinoiyat uchun muddat alohida hisoblanadi, ya’ni bunda faqat shaxs qayta ijtimoiy xavfi katta bo’lmagan jinoiyat sodir etgan taqdirda muddatlar uzilmaydi [14].

Bugungi kunda amaldagi JKga muvofiq, muddatlarning o’tishi quyidagi holatlarda uzilmaydi: shaxs ijtimoiy xavfi katta bo’lmagan yoki uncha og’ir bo’lmagan jinoiyat sodir etganidan keyin qasddan yangi jinoiyat sodir etsa; shaxs og’ir yoki o’ta og’ir jinoiyat sodir etganidan keyin ehtiyotsizlik orqasidan yangi jinoiyat sodir etsa; ijtimoiy xavfi katta bo’lmagan yoki uncha og’ir bo’lmagan jinoiyat sodir etganidan keyin ehtiyotsizlik orqasidan jinoiyat sodir etsa. Bunday holatlarda muddatlarning o’tishi har bir jinoiyat uchun alohida hisoblanadi va bir-biriga ta’sir ko’rsatmaydi.

Bu borada olimlar shaxsning JKda belgilangan muddatlar o’tmasdan qasddan yangi jinoiyat sodir etishi uning ijtimoiy xavfliligi yo’qolmaganligi va shu tufayli og’irlik darajasidan qat’i nazar, JKda belgilangan muddatlar o’tmasdan qasddan yangi jinoiyat sodir etganda, muddatning o’tishi uzilishi lozimligini qonunchilikka kiritish taklifini ilgari surgan [15, 331–338-b.].

Yuqoridagi nazariy-huquqiy muammolardan tashqari jinoiyat ishi yoki tergovga qadar tekshiruv hujjatlari bo’yicha qabul qilingan qarorlarda moddiy zararni qoplash bilan

bog'liq munosabatlarning protsessual tartibi hal etilmaganligini kuzatishimiz mumkin.

B. Murodovning fikriga ko'ra, bugungi kunda surishtiruvchi va tergovchilar o'rtasida javobgarlikka tortish muddatlari o'tganligi sababli jinoyat ishlarini tugatishda ayblanuvchi tariqasida jalb etilishi lozim bo'lgan shaxslar aniqlanmagan hollarda, JPKning 367-moddasi 3-qismi va ayblanuvchi aniq bo'lganda, shu bilan birga, javobgarlikka tortish muddati o'tgan hollarda, JPKning 84-moddasi birinchi qismi 1-bandiga asosan, jinoyat ishlari tugatilayotganligi sababli protsessual qonunchilik talablari buzilayotganligini bildirib, 84-moddaning birinchi qismi 1-bandiga ikkita asosni kiritish lozim, ya'ni: 1) ayblanuvchi sifatida jalb etilgan shaxsning qonunda belgilangan javobgarlikka tortish muddati o'tib ketgan bo'lsa; 2) qonunda belgilangan muddatda ayblanuvchi tariqasida ishda ishtirok etishga jalb qilinishi lozim bo'lgan shaxs aniqlanmagan bo'lsa [11, 64-b.].

B. Murodovning fikrlariga qo'shilgan holda, shuni e'tirof etish lozimki, bugungi kunda amaliyotda tugatilayotgan jinoyat ishlarining asosiy qismi ayblanuvchi tariqasida jalb etilishi lozim bo'lgan shaxsni aniqlanmagan ishlar bo'yicha javobgarlikka tortish muddatlarining o'tib ketganligi asosi bilan tugatilmoqda. Biroq, shu bilan birga, tergovga qadar tekshiruv hujjatlari natijasiga ko'ra va ayblanuvchi shaxsi aniq bo'lgan jinoyat ishlari yuzasidan ish yurituvchi rad etilayotgan va tugatilayotgan hollarda mazkur ish bo'yicha moddiy zararni qoplash bilan bog'liq masalalar qonunchilikda nazarda tutilmaganligi davlat va jamiyat manfaatlariga juda ko'p miqdorda zarar yetkazmoqda. Shu sababli B. Murodovning fikrlariga qo'shimcha qilib shuni aytish mumkinki, "ayblanuvchi sifatida jalb etilgan shaxsni qonunda belgilangan javobgarlikka tortish muddati o'tib ketgan bo'lsa" asosiga qo'shimcha ravishda yetkazilgan moddiy zarar o'rni qoplanishi zarurligini mazkur asosni qo'llashning zaruriy sharti sifatida belgilash lozim.

Bugungi kunda firibgarlik jinoyati eng keng tarqalgan jinoyat turlaridan biri hisoblanadi. Birgina 2020-yilda firibgarlikka oid 10 496 ta jinoyat ro'yxatga olingan bo'lsa, 2021-yilda esa 24 554 ta jinoyat qayd etilib, bu ko'rsatkich yillik 133,9 %ga ko'pdir [2].

Firibgarlikka oid arizalarda ko'pincha fuqarolarning o'zaro og'zaki yoki yozma oldi-berdi shartnomasiga oid murojaatlarini uchratish mumkin. Moddiy zararni undirish bilan bog'liq jarayonlar uzoqqa cho'zilganligi sababli ushbu turdagi jinoyatlarda shaxslar huquqni muhofaza qiluvchi organlarga murojaat qilgungacha bo'lgan davr javobgarlikka tortish muddatlari bilan barobar kechadi, ya'ni ko'p hollarda murojaatchi javobgarlikka tortish muddati o'tganidan so'ng murojaat qiladi.

Afsuski, jinoyat natijasida yetkazilgan zarar o'rni qoplanishi lozimligi borasidagi qoidalar ushbu jinoiy javobgarlikdan ozod qilish asosida nazarda tutilmaganligi bois jabrlanuvchiga yetkazilgan zarar o'rni qoplanmasdan turib, ish yuritishni rad etish yoki tugatish haqida qaror qabul qilinadi. Bu esa jinoyat protsessining jabrlanuvchi manfaatlarini inobatga olmagan bo'shlig'idir.

Albatta, O'zbekiston Respublikasi FPKning 38-moddasiga ko'ra, jinoyat ishidan kelib chiqadigan fuqarolik da'vosi, agar jinoyat ishi ko'rilganda, ushbu da'vo arz qilinmagan yoki hal etilmagan bo'lsa, fuqarolik sud ishlarini yuritish tartibida ko'rib chiqish uchun fuqarolik ishlarining sudlovga tegishlilikiga doir umumiy qoidalar bo'yicha taqdim etiladi, biroq O'zbekiston Respublikasi JPKning 84-moddasida shaxsning ayblilik masalasi hal etilmasdan tugatilganligi bois jabrlanuvchi va himoya tarafining turli tortishuvlariga sabab bo'ladi.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2016-yil 27-dekabr-dagi "Jinoyat natijasida yetkazilgan mulkiy ziyonni qoplashga oid qonunchilikni qo'llash bo'yicha sud amaliyoti to'g'risida"gi 26-son qarori 8-bandi ikkinchi xatboshisida "Shaxs-

ga nisbatan jinoyat ishi JPK 84-moddasi birinchi qismining 1–8-bandlari, beshinchi qismining 1-, 3-bandlariga muvofiq tugatilgan holda unga nisbatan fuqaroviy da'vo ko'rmay qoldiriladi va manfaatdor shaxslarga ularning fuqaroviy sud ishlarini yuritish tartibida da'vo qo'zg'atish huquqi tushuntiriladi", deya belgilanganligi ham yuqorida keltirilgan jabrlanuvchining manfaatlariga zarar yetkazadi.

Bundan tashqari, JPKning 295-moddasidagi Mol-mulk xatlanganligini bekor qilish asoslari normasida "Oqlov hukmi qonuniy kuchga kirganda, jinoyat ishi tugatilganda, shuningdek, fuqaroviy da'vogar o'z da'vosidan voz kechganda hamda fuqaroviy da'voni qanoatlantirish yuzasidan ko'rilgan choralarga sabab bo'lgan asoslar bartaraf etilgan boshqa hollarda mol-mulkning xatlanganligi bekor qilinadi", deb belgilab qo'yilganligi amaliyotda mazkur munosabatlarda ba'zi muammolarni keltirib chiqarmoqda.

Jumladan, surishtiruvchi, tergovchi yoki sud hukmning fuqaroviy da'vo va boshqa mulkiy undirishlarga doir qismining ijrosini ta'minlash uchun fuqaroviy javobgarning mol-mulkini xatlashi shart, biroq jinoyat ishi tugatilgan hollarda, fuqaroviy da'vo yoki moddiy zarar undirilishidan qat'i nazar, mazkur xatlov bekor qilinishi lozim. Xususan, Toshkent shahar IIBB Tergov boshqarmasi ish yurituvda "NAVOI CORPORATION" MChJ ta'sisчисiga nisbatan JPKning 228-moddasi bilan 2019-yil 12-aprelda Chilonzor tuman prokuraturasi tomonidan 32/19-1227-sonli jinoyat ishi qo'zg'atilgan bo'lib, oradan 3 yil o'tgan bo'lsa-da, haligacha hech qanday yakuniy qaror qabul qilinmagan. Hujjatni soxtalashtirish holatining o'zi 2006-yilda sodir etilgani (16 yil o'tgan) uchun tergovchilar tomonidan jinoiy javobgarlikka tortish muddati o'tib ketganligi asosi bilan jinoyat ishi bir necha bor tugatilgan. Shuningdek, prokuratura organlari tomonidan jinoyat ishini tugatish bo'yicha qaror bekor qilinib, bir necha bor qayta tiklangan.

2021-yil 28-yanvar kuni tergovchi tomonidan JPKning 290-moddasi asos qilinib, kompaniyaga tegishli mol-mulk xatlangan. Biroq "NAVOI CORPORATION" MChJ mol-mulkleri xatlangandan buyon jinoyat ishi ikki marta tugatilgan bo'lsa-da, xatlov haligacha olib tashlanmagan [16].

Yuqoridagi jinoyat ishi bo'yicha quyidagi xulosaga kelishimiz mumkin: *birinchidan*, jinoyat ishini tugatish uchun yetarli asoslar mavjud bo'lsa-da, davlat va jamiyat manfaatlariga moddiy zarar yetkazilganligi sababli o'rni qoplanishi lozim bo'lgan mazkur zarar undirilmagan. Undirish vositasi sifatida qo'llanishi lozim bo'lgan norma-da (JPK 290-m.) esa jinoyat ishini tugatish bilan bog'liq hollarda xatlovni bekor qilish lozimligini belgilovchi norma mavjud (JPK 295-m.)ligi sababli jinoyat ishi bo'yicha moddiy zararni undirishda qiyinchiliklar keltirib chiqarmoqda.

Ikkinchidan, jinoyat ishini tugatish asosi sifatida belgilangan javobgarlikka tortishning muddati o'tganligi asosi bilan parallel ravishda moddiy zarar o'rni qoplanishi lozimligi majburiyati belgilanmaganligi sababli sud-tergov amaliyotida tushunmovchiliklar kelib chiqmoqda.

Uchinchidan, qonunda jinoyat ishini tugatish va qayta boshlash chegarasi belgilanmagan, ya'ni yuqoridagi jinoyat ishi bo'yicha jami 7 marotaba jinoyat ishini tugatish to'g'risida qaror qabul qilingan va ushbu qarorlar prokuratura tomonidan bekor qilinib, qo'shimcha tergov uchun yuborilgan. Shuning uchun jinoyat ishi qo'zg'atilganidan keyin u abadiy tergov qilinishi mumkin. Bundan faqat fuqarolar va yuridik shaxslar jabr ko'radi, degan xulosaga kelish mumkin.

To'rtinchidan, mazkur jinoyat ishida yuridik shaxsning manfaatlarini himoya qilayotgan tomonning fikriga ko'ra, mol-mulk xatlangani natijasida kompaniya bir yildan beri o'ziga tegishli mol-mulkleri tasarruf etolmayapti. Bu esa kompaniyaga zarar keltirmoqda [16].

2021-yil 20-apreldagi “Sudlar tomonidan jinoyat ishlarini apellatsiya tartibida ko‘rish amaliyoti to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Oliy Sudi Plenumining 13-sonli qarorida Shaxsni jinoiy javobgarlikdan ozod etishni nazarda tutuvchi amnistiya aktiga zid ravishda yoki jinoiy javobgarlikka tortish muddati o‘tganidan so‘ng jinoyat ishi qo‘zg‘atilgan hollarda, hukm, garchi unda mahkum jazodan ozod qilingan bo‘lsa-da, bekor qilinib, ish tugatilishi kerakligi belgilab qo‘yilgan.

Oliy Sud Plenumi qarorining mazkur bandida ham javobgarlikka tortish muddatining o‘tganligi holatida qo‘zg‘atilgan jinoyat ishlari bo‘yicha hatto jazo tayinlanmagan hollarda ham hukm bekor qilinishi va jinoyat ishi tugatilishi lozimligi belgilangan. Shunday bo‘lsa-da, mazkur qarorda moddiy zararni qoplash bilan bog‘liq masalalar ko‘zda tutilmaganligi hamda qarorning ushbu bandi JPK talablariga zid ekanligini anglashimiz mumkin. Jumladan, JPKning 84-moddasi ikkinchi qismida agar ayblanuvchi, sudlanuvchi talab qilsa, ishni yuritish umumiy tartibda davom ettirilishi mumkinligi, bunday hollarda hukm qilish uchun asoslar mavjud bo‘lsa, ayblov hukmi jazo tayinlanmasdan chiqarilishi belgilab qo‘yilgan.

Tadqiqot natijalari tahlili

Yuqorida keltirib o‘tilgan tahlillardan kelib chiqqan holda javobgarlikka tortish muddatining o‘tib ketganligi munosabati bilan javobgarlikdan ozod etishda quyidagi o‘ziga xos xususiyatlarni ajratish lozim:

birinchidan, qonunchilikda ishtirokchilikda sodir etilgan, uzoqqa cho‘zilgan va davomli jinoyatlar bo‘yicha javobgarlikka tortish muddatlarini hisoblashning aniq mezonlari belgilab qo‘yilmaganligi amaliyotda ba’zi mavhumliklarni keltirib chiqarmoqda.

Ikkinchidan, muddatlarning o‘tishi quyidagi holatlarda uzilmaydi: shaxs ijtimoiy xavfi katta bo‘lmagan yoki uncha og‘ir bo‘lmagan jinoyat sodir etganidan keyin qasddan yangi jinoyat sodir etsa; shaxs og‘ir yoki o‘ta og‘ir jinoyat sodir etganidan keyin ehtiyot-

sizlik orqasidan yangi jinoyat sodir etsa; ijtimoiy xavfi katta bo‘lmagan yoki uncha og‘ir bo‘lmagan jinoyat sodir etganidan keyin ehtiyotsizlik orqasidan jinoyat sodir etsa. Bunday holatlarda muddatlarning o‘tishi har bir jinoyat uchun alohida hisoblanadi va bir-biriga ta’sir ko‘rsatmaydi.

Uchinchidan, muddatlar ishtirokchilikda sodir etilgan jinoyatlarda JKning 28-moddasida nazarda tutilgan har qanday ishtirokchi jinoyatning obyektiv tomonini bajargan vaqtdan boshlab hisoblanadi. Shuningdek, uzoqqa cho‘zilgan va davomli jinoyatlarda jinoiy javobgarlikka tortish muddati aybdorning yagona qasdi asosida sodir etilgan oxirgi jinoiy harakatning tugashi bilan boshlanishi zarurligini nazarda tutuvchi qoida jinoyat qonunida aniq belgilab qo‘yilishi lozim.

To‘rtinchidan, bugungi kunda amaliyotda tugatilayotgan jinoyat ishlarining asosiy qismi ayblanuvchi tariqasida jalb etilishi lozim bo‘lgan shaxs aniqlanmagan ishlar bo‘yicha javobgarlikka tortish muddatlarining o‘tib ketganligi asosi bilan tugatilayotganligi sababli tergovga qadar tekshiruv hujjatlari natijasiga ko‘ra va ayblanuvchi shaxsi aniq bo‘lgan jinoyat ishlari yuzasidan ish yurituvchi rad etilayotgan va tugatilayotgan hollarda, mazkur ish bo‘yicha moddiy zararni qoplash bilan bog‘liq masalalar qonunchilikda nazarda tutilmagan. Shu bois javobgarlikka tortish muddatlarining o‘tganligi asosini ikki turga bo‘lish va unda moddiy zararni bartaraf etish bo‘yicha aniq majburiyatlar mexanizmlarini belgilash maqsadga muvofiq.

Xulosalar

Yuqoridagi tahlillar bir qancha xulosalarga kelishimizga imkon beradi. Jumladan, moddiy norma sanalgan Jinoyat kodeksiga javobgarlikka tortish muddatlarini hisoblash asoslari, moddiy zararni bartaraf etish majburiyati, protsessual qoidalarga esa javobgarlikka tortish muddatlarining o‘tganligi asosini ikki turga bo‘lish va unda moddiy zararni bartaraf etish bo‘yicha aniq majburiyatlar mexanizmlarini kiritish lozim.

Tahlil etilganlarga ko'ra, joriy normalarga quyidagi o'zgartirish va qo'shimchalarni kiritish maqsadga muvofiq.

O'zbekiston Respublikasi JKning 64-moddasi yettinchi qismiga.

Ushbu moddada nazarda tutilgan mudlatlar mazkur kodeksning 150–157-moddalarida, 158-moddasining birinchi qismida, 159-moddasining uchinchi va to'rtinchi qismlarida, 160-, 161- va 244²-moddalarida nazarda tutilgan jinoyatlarni sodir etgan yoki yetkazilgan moddiy zarar o'rnini qoplamagan shaxslarga nisbatan qo'llanmaydi.

Shuningdek, 64-moddani quyidagi sakkizinchi qism bilan to'ldirish taklif etiladi: *“Ushbu moddada nazarda tutilgan muddatlar ishtirokchilikda sodir etilgan jinoyatlarda mazkur kodeksning 28-moddasida nazarda tutilgan har qanday ishtirokchi jinoyatning obyektiv tomonini bajargan vaqtdan boshlab hisoblanadi. Shuningdek, uzoqqa cho'zilgan va davomli jinoyatlarda jinoiy javobgarlikka tortish muddati aybdorning yagona qasdi asosida sodir etilgan oxirgi jinoiy harakatning tugashi bilan boshlanadi”.*

Ilmiy jurnallarda e'lon qilingan bir qator maqolalarimizda JPKning 83-84-moddalari nomlanishi va ushbu normalarning mazkur munosabatlarga oid ijtimoiy masalalarni qamrab olishi bo'yicha muammolarga batafsil to'xtalib o'tganligimiz hamda ularning huquqiy yechimi yuzasidan o'z takliflarimizni berganligimiz bois quyida ish yuritishni istisno qiluvchi holatlarning yagona normada aks etishi nazarda tutilgan [16, 165–173-b.; 17, 132-141-b.; 18, 126-135-b.].

O'zbekiston Respublikasi JPKning 84-moddasi.

84-modda. Jinoyatga oid ishlarni yuritishni rad etish va tugatish asoslari

Jinoyatga oid ishlar quyidagi hollarda rad etilishi yoki tugatilishi lozim, agar:

7) ayblanuvchi sifatida jalb etilgan shaxsning qonunda belgilangan javobgarlikka tortish muddati o'tib ketgan bo'lsa, basharti yetkazilgan moddiy zarar o'zni qoplangan bo'lsa;

8) qonunda belgilangan muddatda ayblanuvchi tariqasida ishda ishtirok etishga jalb qilinishi lozim bo'lgan shaxs aniqlanmagan bo'lsa.

295-modda. Mol-mulk xatlanganligini bekor qilish

Oqlov hukmi qonuniy kuchga kirganda, shuningdek, fuqaroviy da'vogar o'z da'vosidan voz kechganda hamda fuqaroviy da'voni qanoatlantirish yuzasidan ko'rilgan choralarga sabab bo'lgan asoslar bartaraf etilgan boshqa hollarda va jinoyat ishi tugatilganda, basharti ayblanuvchi sifatida jalb etilgan shaxs yetkazilgan moddiy zarar o'rnini qoplagan bo'lsa, mol-mulk xatlanganligi bekor qilinadi. Bunda garov reyestrindan mol-mulkni xatlash to'g'risidagi yozuv chiqarib tashlanadi.

Xulosa o'rnida ta'kidlash lozimki, bugungi kunda mamlakatimizning har jabhasida bo'lgani kabi jinoiy-huquqiy sohasida ham inson qadri va manfaatlari yo'lida olib borilayotgan islohotlar natijasi, eng avvalo, uning dispoziitiv huquqlari misolida namoyon bo'lmoqda. Mazkur islohotlar yo'lini izchillik bilan davom ettirish esa nafaqat davlatimiz, balki xalqimizning ham manfaatlariga mos ravishda huquqiy tartibni saqlashga xizmat qiladi.

REFERENCES

1. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz [Continuing our path to national development with determination, we will take it to a new level]. Deepening democratic reforms, ensuring sustainable development is a guarantee of creating a

decent standard of living for our people. Action of entrepreneurs and businessmen-lecture on the VIII Congress of the Liberal Democratic Party of Uzbekistan. Tashkent, 2017, p. 52.

2. Directory of the Center for Legal Statistics and Operational Reporting Data of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Uzbekistan on the dynamics of crime for 2017–2021.

3. Reference No. 18/2509 dated 21.03.2022 of the Investigative Department of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Uzbekistan

4. Reference No. 07/13-4853-150 dated 11.05.2022 of the Supreme Court of the Republic of Uzbekistan.

5. Rustamboyev M.H. O'zbekiston Respublikasi jinoyat huquqi kursi [The course of criminal law of the Republic of Uzbekistan]. 2nd ed., completed and reworked. Tashkent, 2018, p. 162.

6. Rustamboyev M.H. Jinoyat huquqi [Criminal Law]. General part. Tashkent, 2006, p. 436-443.

7. Mualliflar jamoasi. Jinoyat huquqi [Criminal law]. General section. Academy of the Ministry of Internal Affairs. Tashkent, 2012, pp. 385–389.

8. Amarsazhan O. Srok davnosti privilecheniya k otvetstvennosti lits, sovershivshix prestupleniya i nekotoryye voprosy yego pravovogo regulirovaniya [The statute of limitations for bringing to justice persons who have committed crimes, some issues of its legal regulation]. *Bulletin of the Siberian Law Institute of the Ministry of Internal Affairs of Russia*, 2019, no. 4 (37), pp. 107–113.

9. Borisova V.D. Problemy sroka davnosti ugolovnogo presledovaniya v usloviyakh sovremennoy pravoprinitel'noy praktiki [Problems of the statute of limitations for criminal prosecution in the context of modern pro-reception practice]. *Bulletin of the Nizhny Novgorod University after N.I. Lobachevsky*, 2017, no. 2, pp. 109–115.

10. Tadqiqot ishi doirasida olib borilgan surishtiruvchi, tergovchi, amaliyotchi va huquqshunoslardan iborat respondentlar jamoasi o'rtasidagi so'rov natijalari [The results of a survey among a team of respondents, consisting of an inquiry officer, investigator, practitioner and lawyers, carried out within the framework of the research work].

11. Murodov B.B. Jinoyat ishini tugatish: nazariya va amaliyot [Termination of a criminal case: theory and practice]. Tashkent, 2015, pp. 64, 68.

12. Criminal Code of the Russian Federation. 1996, June, 13, No. 63-FZ, Article 76.

13. Criminal Code of the Republic of Belarus. 1999, September 7, No. 275-Z.

14. Criminal Code of Ukraine. 2001, April 5, No. 2341-III.

15. Malikov S.V. Ischisleniye sroka davnosti osvobozhdeniya ot ugolovnoy otvetstvennosti [Calculation of the limitation period for exemption from criminal liability]. *Actual Problems of Russian Law*, 2009, No. 1, pp. 331–338.

16. Tursunboyev T. Ishlamaydigan qonunlar bilan adolatli jamiyat qurib bo'lmaydi yoxud advokatlariga oson emasligi haqida uzun hikoya [A fair society cannot be built with broken laws, a long story about lawyers having a hard time]. Available at: <https://kun.uz/news/2022/03/26/>

17. Ataniyazov J.K. Problems of legal regulation of circumstances excluding proceedings in the case. *Jurisprudence*, Tashkent, 2022, no. 5, p.165-173. ISSN 2181-1938.

18. Ataniyazov J.K. Problems of exemption of persons from criminal liability due to active repentance in consent. *Review of Law Sciences*, Tashkent, 2022, no. 4, p. 132–141. E-ISSN 2181-1148, ISSN 2181-919X.

19. Ataniyazov J.K. Some aspects of protecting the rights and interests of persons in case of refusal to initiate or terminate a criminal case. *Jurisprudence*, Tashkent, 2023, no. 1, pp. 126–135. DOI: 10.51788/tsul.jurisprudence.3.1./HKEW7923

YURIDIK FANLAR AXBOROTNOMASI
ВЕСТНИК ЮРИДИЧЕСКИХ НАУК
REVIEW OF LAW SCIENCES

Huquqiy ilmiy-amaliy jurnal

Правовой научно-практический журнал

Legal scientific-practical journal

2023-yil 3-son

VOLUME 7 / ISSUE 3 / 2023

DOI: 10.51788/TSUL.ROLS.2023.7.3.

BOSH MUHARRIR:

Rustambekov Islambek Rustambekovich

Toshkent davlat yuridik universiteti rektori v.v.b., y.f.d.,
professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Xodjayev Baxshillo Kamolovich

Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektor, y.f.d.,
dotsent

Mas'ul muharrir: O. Choriyev

Muharrirlar: Y. Yarmolik, F. Muhammadiyeva,
Y. Mahmudov, E. Mustafoyev

Musahhih: M. Patillayeva

Texnik muharrirlar: U. Sapayev, D. Rajapov

Tahririyat manzili:

100047. Toshkent shahar, Sayilgoh ko'chasi, 35.
Tel.: (0371) 233-66-36 (1169)

Veb-sayt: review.tsul.uz

E-mail: reviewjournal@tsul.uz

Obuna indeksi: 1385.

Jurnal 27.09.2023-yilda tipografiyaga

topshirildi. Qog'oz bichimi: A4.

Shartli 17,3 b.t. Adadi: 100. Buyurtma raqami: 71.

TDYU tipografiyasida chop etildi.